

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Kaupunginhallitus 18.03.2026
95/03.00/2026

Tiivistelmä: Kaupunki antaa lausunnon kuntalakiin esitetyistä muutoksista.

Valmistelija/lisätietoja antaa:

vt.kaupunginjohtaja Nina-Mari Turpela, 02 474 5300
hallintojohtaja Jaana Hölsö, 02 474 5210

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain (410/2015) muuttamisesta. Esityksessä selkiytettäisiin valtiovarainministeriön toimivaltaa ja roolia kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisessä ohjauksessa ja seurannassa. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia.

Tausta

Merkittävä osa luonnoksessa mainituista muutoksista ovat teknisluontoisia ja sinänsä kannatettavia:

- valtuuston tehtävien osalta (14 §) luonnoksen pykälän 2 momentin 12 kohdan mukaisesti valtuusto päättää tilintarkastajien valitsemisesta. Kyseessä on teknisluonteinen tarkistus, jossa muutetaan tilintarkastajia koskeva monikkomuoto yksikkömuotoon eli kunnalla on yksi tilintarkastaja, jona toimii tilintarkastusyhteisö.
- vaikuttamistoimielimiin liittyen luonnoksessa Kuntalain 26-28 §:in ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vaikuttamistoimielimien aloiteoikeuteen sovelletaan mitä kuntalain 23 §:ssä säädetään aloiteoikeudesta. Muutos olisi lähinnä nykytilaa selkiyttävä ja kannatettava, koska vaikuttamistoimielimet voivat jo nykyisin tehdä kuntalain 23 §:ssä tarkoitettuja aloitteita.
- Useat kunnat ovat jo mahdollistaneet hallintosäännön määräyksillä vaikuttamistoimielimille mahdollisuuden tehdä aloitteita suoraan valtuustolle. Tämän estämättä hallintosäännössä voitaisiin jatkossakin myöntää vaikuttamistoimielimille esimerkiksi oikeus tehdä aloitteita suoraan kunnanvaltuustolle, mikä jäisi edelleen kuntien harkintaan.
- Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn (118 §) osalta todetaan, että pykälän 4 momenttiin ehdotettu teknisluonteinen tarkistus vuosikatetta koskevaan lakiviittaukseen on teknisluontoinen ja kannatettava

- Nykyinen kuntalaki ei edellytä, että konserniohjeessa tulisi olla määräykset kunnan tytäryhteisöjen varautumisesta. Tytäryhteisöjen varautumista olisi kuitenkin perusteltua vahvistaa konserniohjeen kautta. Tämän vuoksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi antaa tytäryhteisöjen varautumista koskevat tarpeelliset määräykset. Lisäksi lakia on tarve täsmentää kirjanpitolain soveltamisen ja kunnan toimintakertomuksessa annettavien tietojen osalta.

Tavoitteet

Esityksellä parannettaisiin valtiovarainministeriön edellytyksiä ohjata yleisesti kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Ohjauksella pyritäisiin lisäämään kuntien varautumisen tasoa ja sen yhtenäisyyttä, ja siten parantamaan kuntien edellytyksiä selvittää tehtävistään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi esityksellä tehostettaisiin kuntien riskien hallintaa ja kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöiden varautumista, edistettäisiin taloudellisen vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia osana toimintakertomusta sekä parannettaisiin kuntien talouden vertailukelpoisuutta. Esityksellä myös vahvistettaisiin kunnan vaikuttamistoimielinten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollistettaisiin vanhusneuvoston nimeäminen nykyistä joustavammin.

Esitys kaupungin lausunnoksi:

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §):

Muutosehdotus on perusteltu, kunhan huomioidaan varautumisen ohjeistuksessa toimivalta selkeästi valtiovarainministeriön ja eri sektoriministeriöiden välillä. Varautumisen ohjaukseen hyvä luoda valtakunnalliset ohjeet, koska kunnilla samankaltaiset haasteet esim. talouden varautumisen suhteen eikä kaikilla ole resursseja laatia omia toimintamalleja poikkeustilanteiden varalle.

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §):

Muutos olisi lähinnä nykytilaa selkiyttävä ja kannatettava, koska vaikuttamistoimielimet voivat jo nykyisin tehdä kuntalain 23 §:ssä tarkoitettuja aloitteita.

Paimion kaupunki pitää myönteisenä, että kuntalaissa vahvistetaan nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston asemaa kunnissa lisäämällä siihen selkeä ja velvoittava kirjaus aloiteoikeudesta. Aloiteoikeuden säädöstasoinen turvaaminen vahvistaa erityisryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä edistää demokraattista päätöksentekoa. Paimion kaupunki korostaa samalla, että kunnilla tulee olla mahdollisuus harkita ja

päättää itse aloiteoikeuden käytännön toteuttamistavasta, jotta malli voidaan rakentaa paikallisesti siten, että se on nuorisovaltuustolle sekä vanhus- ja vammaisneuvostolle tarkoituksenmukainen, riittävän joustava ja ketterä.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §):

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi jatkossa antaa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa. Paimion kaupunki näkee hyvänä ja oikeanlaisena, että asia olisi mainittu yleisellä tasolla lainsäädännössä. Lainsäädännön lisäksi tulisi tarjota kunnille työkaluja toteuttaa lainsäädännön muutosta. Tällainen voisi olla esim. Kuntaliiton ja ministeriöiden yhdessä laatima konserniohjemaali varautumisen osalta.

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §):

Esitetyt 112 §:n poikkeukset eivät aiheuta muutosta valitsevaan käytäntöön. Nykyisellään kirjanpitolautakunnan (Kila) kuntajaoston antamat yleisohjeet ovat olleet toimiva ohjeistus kirjanpidon toteuttamiseen, joten muutoksella sinänsä ei nähdä suurta merkitystä. Ehdotuksessa ei ole yksiselitteisesti otettu kantaa siihen, sovelletaanko ehdotettua muutosta vain uusiin kirjanpidon kirjauksiin vai myös takautuvasti. Toivottavaa olisi, että säännöstä ei määrätä sovellettavaksi takautuvasti.

Toimintakertomuksessa on nykyiselläänkin Kilan yleisohjeen mukaisesti esitetty merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä. Pelkän lainsäädännöllisen muutoksen lisäksi olisi tarpeen ohjeistaa tarkemmin, mitä asioita kuntien halutaan toimintakertomuksen riskiosiossa esittävän ja kuvaavan. Tällaisenaan niin Kilan nykyinen ohje kuin esitetty 115 §:n muutos jättävät yksittäisille kunnille edelleen laajan harkinnan mikä riski ja epävarmuustekijä koetaan merkittäväksi. Tämän asian esittäminen toimintakertomuksessa myös riippuu hyvin paljon kunnissa olevasta osaamisesta ja panostuksesta riskienhallintaan. Tällaisenaan esitys ei tule parantamaan taloudellisen vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia.

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista:

Varautumisen lisäämisellä konserniohjeeseen ei varsinaisesti lisätä kunnan tytäryhteisöiden varautumista, valmiussuunnittelua eikä yhteensovittamista konsernitasolla, jos edellä mainittujen asioiden toteuttaminen ja ohjeistaminen jää jokaisen kunnan omaan harkintaan. Tämän toteuttamiseksi tavoitteen mukaisesti tarvitaan kuntakentälle ohjeita ja työkaluja käyttöön. Vaikutusarvioinneissa olisi myös hyvä huomioida, että kuntakonserneihin kuuluu paljon erilaisia yhteisöitä, joilla on omat erityislakinsa. Tytäryhteisöillä voi

tulla varautumiseen liittyviä velvoitteita jo erityislainsäädännöstä (esim. vesihuoltolaki), jota kunta ei voi konserniohjeella ohittaa. Voi olla myös tilanteita, joissa kunta on valvova viranomainen suhteessa tytäryhteisöönsä, joka olisi myös huomioitava ohjeistuksessa ja lainsäädännössä.

Muut huomionne esitysluonnoksesta:

Ei muita huomioita.

Esityslistan oheismateriaalina

- lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamiseksi ja
- HE-luonnos kuntalaki 3.2.2026.

Esittelijä:

vt. kaupunginjohtaja Turpela Nina-Mari

Päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös: